

215/1919 Sb. Zákon

ze dne 16. dubna 1919

O zabrání velkého majetku pozemkového.

Vyhlášeno dne 24. dubna 1919, datum poslední novelizace 19. července 2019

Na základě usnesení Národního shromáždění nařizuje se:

§ 1.

Aby byla provedena úprava pozemkového vlastnictví, zabírá se státem velký majetek pozemkový (§ 2), ležící v území Československé republiky, v to čítajíc velký majetek vázaný, a zřizuje se úřad pozemkový.

§ 2.

Velkým majetkem pozemkovým jest rozuměti soubory nemovitostí s právy, která jsou spojena s jejich držením, jestliže výměra náležející v území Československé republiky vlastnický jediné osobě nebo týmž spoluvlastníkům je větší než 150 ha půdy zemědělské (rolí, luk, zahrad, vinic, chmelnic), nebo 250 ha půdy vůbec.

Manželé nerozvedení považují se za osobu jedinou.

§ 3.

Ze záboru jsou vyloučeny:

- a) objekty právně i hospodářsky samostatné, jež neslouží hospodaření na zabraných nemovitostech;
- b) majetek zemský, okresní a obecní (jmění i statek), s výhradou zvláštních zákonných ustanovení o jejich úpravě.

O majetku urbaniálních obcí a kuriálních komposesorátech bude rozhodnuto zvláštním zákonem.

§ 4.

Jestliže se po vyhlášení tohoto zákona soustředí (ve vlastnictví jediné osoby, týchž spoluvlastníků, nerozvedených manželů neb rodičů a dětí prvního stupně) ze svobodného majetku pozemkového soubor nemovitostí, který je podle §§ 2 a 3 předmětem záboru a přesahuje výměru uvedenou v § 2, stává se tento soubor majetkem zabraným.

§ 5.

Záborem uvedeným v § 1 nabývá Československá republika práva, zabraný majetek přejímati a přidělovati (§§ 10 a 11).

§ 6.

Osoby, které podle práva občanského jsou oprávněny hospodařiti na zabraném majetku, pokud nebude státem převzat, jsou napříště povinny na něm hospodařiti řádně.

O následcích porušení této povinnosti jakož i o povinnostech a ochraně osob na zabraném majetku zaměstnaných budou dána zvláštní ustanovení.

§ 7.

(1) Zcizení, dělení, zavazení, pacht a nájem zabraného majetku vyžaduje svolení pozemkového úřadu a jest bez něho neplatné.

(2) Pozemkový úřad uděluje svolení, může uložit podmínky a učiniti výhrady.

§ 8.

Na zabraný majetek lze vésti exekuci jedině vnucenou správou.

§ 9.

O náhradě za převzatý majetek bude rozhodnuto zvláštním zákonem. Zvláštním zákonem provede se zásada, že bez náhrady bude převzat majetek příslušníků nepřátelských států, příslušníků bývalé panovnické rodiny Habsbursko-Lotrinské, majetek nadací spočívajících na právech ze šlechtictví zrušeného zákonem ze dne 10. prosince 1918, čís. 61 Sb. z. a n.; majetek, jehož užívání zakládá se na výkonu funkcí, úřadů a důstojenství cizozemských, nebo který s takovou funkcí, úřadem nebo důstojenstvím jest spojen; majetek bezprávně nabytý; majetek osob, které se hrubě provinily proti československému národu ve světové válce; konečně majetek, který podle ustanovení zákonů finančních připadne státu jako splátka na dávku z majetku.

Při převzetí zabraného majetku jest postupovati tak, aby osoby, pro které na zabraném majetku vážnou práva, jakož i osoby, které mají proti dosavadnímu vlastníku právo z poměru služebního, zaopatřovacího a pachtovního, nebyly zkráceny.

§ 10.

Pokud stát převzatého majetku nepodrží pro účely všeobecně prospěšné, přidělí jej úřad pozemkový postupně do určité výše do vlastnictví nebo pachtu malým zemědělcům, domkářům, drobným živnostníkům, bezzemkům, a to zvláště příslušníkům ozbrojené moci československé a válečným invalidům, kteří by na půdě chtěli a mohli

hospodařiti, pak družstvům složeným z uvedených osob, družstvům bytovým, spotřebním a zemědělským, obcím a jiným veřejným svazkům k účelům všeobecně prospěšným, vědeckým a humanitním ústavům. Půdy může býti užita také k jiným účelům všeobecně prospěšným.

O osobách a korporacích, kterým lze půdu přiděliti, o výměře přidělu a právech k němu a o omezeních práva vlastnického k přidělené půdě budou dána podrobnější ustanovení zvláštním zákonem.

§ 11.

Osoby, jejichž majetek tímto zákonem se zabírá, po případě jejich dědicové, mají právo, aby jim byla z majetku jim zabraného přidělena majetnost nepřesahující výměry uvedené v § 2, pokud možno dle jich volby. Osobám těmto lze propustiti ze záboru i větší výměru, hledíc k tomu, jaká jest potřeba půdy na jednotlivých místech, hledíc k její jakosti a k tomu, čeho žádá účelné hospodaření, zřetel na zemědělský průmysl, zásobování měst i jiné zřetele všeobecného blaha. Ze záboru nesmí býti propuštěno více než 500 ha půdy (§ 2).

§ 12.

Při převzetí zabraného majetku státem jsou vlastníci živého a mrtvého zařízení, jež až dotud sloužilo hospodaření na převzatém majetku, povinni prodati za plnou cenu poměrnou část tohoto zařízení státu.

§ 13.

Před skutečným převzetím musí býti dána výpověď osobám, které hospodaří té doby na půdě, o jejíž převzetí jde. Podrobnější ustanovení budou vydána zvláštním zákonem.

§ 14.

Je-li místní potřeba půdy naléhavá, a nestačí-li pozemky zabrané, anebo žádá-li toho obecné blaho, může pozemkový úřad vyvlastniti půdu i pod meze stanovené § 2.

§ 15.

Úkony tímto zákonem státu svěřené obstará úřad pozemkový. Úřad je podřízen ministerské radě, jeho předsedu jmenuje prezident republiky, správní výbor bude volen Národním shromážděním. Další ustanovení o tomto úřadě a jeho působnosti budou dána zvláštním zákonem. Finanční operace plynoucí z provádění tohoto zákona budtež svěřeny veřejnoprávním ústavům úvěrním.

Pokud vyhláškou ve Sbírce zákonů a nařízení nebude oznámeno, že pozemkový úřad zřízený podle § 15 vstoupil v činnost, vykonává úkoly pozemkového úřadu v naléhavých případech ministerstvo zemědělství.

§ 16.

Zabraný majetek jest vyšetřiti a uvéstí v patrnost knihovní poznámkou, že majetek jest zabrán. I pokud tato poznámka není v knihách, nemůže se nikdo dovolávati, že beze své viny nevěděl o záboru pozemkového majetku vysloveném § 1.

Aby majetek zabraný byl řádně vyšetřen, mohou býti nařízením učiněna potřebná opatření a při tom zejména může též majitelům pozemků, nebo jejich zástupcům, být uložena povinnost ohlašovací.

§ 17.

Pokud tento zákon jinak neustanovuje, trvají posavadní práva a závazky ohledně zabraného majetku beze změny.

§ 18.

Smlouvy o zcizení, pronájem a zavazení zabraného majetku uzavřené po 28. říjnu 1918 jsou proti státu bezúčinny, nebude-li prokázáno, že šlo o jednání, kterého si vyžádalo řádné hospodaření.

Právní jednání schválená ministerstvem zemědělství ve smyslu zákona z 9. listopadu 1918, č. 32 Sb. z. a n., o obstavení velkostatků, neb úřady, příslušnými podle § 4 zákona z 10. prosince 1918, č. 64 Sb. z. a n., o mimořádných přechodných ustanoveních na Slovensku, jsou také naproti státu účinná i bez tohoto průkazu. Ale schválení vylouděné nepravdivými údaji není naproti státu účinné, uplatní-li pozemkový úřad do roka tuto okolnost.

Stalo-li se schválení podle odst. 2. s výhradou příští zákonné úpravy právních poměrů k půdě velkostatků, vyžaduje se schválení nové podle § 7 tohoto zákona.

§ 18 a).

(1) Kdo smlouvu o zcizení nebo dělení zabraného majetku plní nebo plnění přijme dříve, než pozemkový úřad k tomu svolí (§ 7), dopouští se přestupku a bude potrestán vězením od jednoho měsíce do šesti měsíců. S trestem tím může býti spojen trest na penězích od jednoho tisíce do padesáti tisíc Kč.

(2) Kdo rozprodává (parceluje), do rozprodeje dá nebo do rozprodeje přijme zabraný majetek zcela nebo z části dříve, než pozemkový úřad k tomu svolí, dopouští se přečinu a bude potrestán tuhým vězením od šesti měsíců do jednoho roku. S trestem tím může býti spojen trest na penězích od deseti tisíc do jednoho milionu Kč.

(3) Kdo při jednání uvedeném v odstavci prvním a druhém spolupůsobí z důvodů zjištěných nebo výdělečných (§§ 5, 9 a 239 trestního zákona ze 27. května 1852, č. 117 ř. z., a hlava V. zák. čl. V. z roku 1878), dopouští se trestných činů tam uvedených a bude potrestán tresty tam stanovenými.

(4) Pokus je i v oblasti trestního práva uherského trestný.

(5) Náhradní trest za nedobytný trest peněžitý budiž vyměřen stejným druhem trestu jako trest hlavní; úhrn těchto trestů nesmí překročiti nejvyšší hranici sazby.

§ 18 b).

(1) Dopustí-li se někdo trestných činů, uvedených v § 18 a), provozuje svou živnost, může býti v rozsudku vyřknuta také ztráta živnostenského oprávnění.

(2) Na ztrátu živnostenského oprávnění podniku může uznati soud také tehdy, byl-li odsouzen zřízenec, zmocněnec, zástupce nebo jiný orgán tohoto podniku.

(3) Jde-li o obvinění zřízence, zmocněnce, zástupce nebo jiného orgánu podniku, buď užito obdobně ustanovení § 16 zákona o soudech lichevních ze dne 17. října 1919, č. 567 Sb. z. a n.

§ 18 c).

Jiné přestupky tohoto zákona i zákonův a nařízení provádějících trestají se politickým úřadem (administrativní vrchností policejní) pokutou do padesáti tisíc Kč nebo vězením do jednoho měsíce.

§ 18 d).

Tresty peněžité a pokuty, uložené podle tohoto zákona nebo podle zákonův a nařízení provádějících, plynou do fondu zřízeného u pozemkového úřadu podle § 18 zákona z 11. března 1920, č. 166 Sb. z. a n. (zákona úvěrového).

§ 19.

Zákon tento působí ode dne vyhlášení.

§ 20.

Provedení zákona ukládá se veškerému ministerstvu.

T. G. Masaryk v. r.

Švehla v. r.,

v zastoupení ministerského předsedy a jako ministr vnitra.

Habrman v. r.,

jako ministr školství a národní osvěty a v zastoupení ministra financí a ministra obchodu.

Dr. Soukup v. r.,

jako ministr spravedlnosti a v zastoupení ministra veřejných prací a ministra Dra Hrubana.

Dr. Winter v. r.

Dr. Vrbenský v. r.,

jako ministr pro zásobování lidu a v zastoupení ministra veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy.

Klofáč v. r.

Stříbrný v. r.,

jako ministr pošt a telegrafů a v zastoupení ministra zemědělství a ministra železnic.